

VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA AKTIVITY

CIELOVÁ SKUPINA:	4 – 6 ročné deti
ČASOVÁ NÁROČNOSŤ:	3 x 1,5 - 2 hodiny, aktivitu je potrebné realizovať v období, kedy kvitnú rastliny uvedené v pracovných listoch (vybrané sú tak, aby bolo možné aktivitu realizovať v jarnej období máj - jún, ale aj v jesennom období september – jún, prípadne máj, 1. časť aktivity sa realizuje v exteriéri, postačí školský dvor
TEMATICKÝ OKRUH ŠVP:	Príroda, Kultúra, Ľudia
TÉMA (ÚLOHA, PROBLÉM):	LIEČIVÉ BYLINY
PREREKvizITY:	Žiadne
VŠEOBECNÝ CIEĽ:	Podporiť <i>vzťah dieťaťa k poznávaniu</i> a učeniu (ŠVP)
OBSAHOVÉ ŠTANDARDY:	Rozmanitosť sveta (ŠVP) Kvety (ŠVP) Priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií (ŠVP) Rozvíjať predstavy detí o rôznorodosti rastlinnej ríše. Rozvíjať predstavy detí o využití liečivých rastlín.
VÝKONOVÉ ŠTANDARDY:	Overiť si z detských encyklopédií, že svet je rozmanitý (ŠVP). Poznať, opísať a rozlíšiť niektoré kvety (ŠVP) Priradiť, triediť, porovnávať a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť) (ŠVP) Rozvíjať <i>pozorovacie schopnosti</i> detí. Rozvíjať <i>schopnosť kategorizovať</i> podľa vonkajších znakov, rozvíjanie detailného vnímania Rozvíjať <i>schopnosť tvoriť záver</i> z pozorovanej činnosti.

Výkonové štandardy sú ďalej špecifikované prostredníctvom kompetencií, ktoré sú realizovanou aktivitou rozvíjané (ŠVP).

CIEĽ V OBLASTI ROZVOJA PSYCHOMOTORICKÝCH KOMPETENCIÍ:

- používa v činnosti všetky zmysly,
- prejavuje grafomotorickú gramotnosť.

CIEĽ V OBLASTI ROZVOJA SOCIÁLNYCH KOMPETENCIÍ:

- pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve,
- plánuje, organizuje a hodnotí činnosť,
- zotrváva v hre a inej činnosti a dokončí ju.

CIEĽ V OBLASTI ROZVOJA KOMUNIKATÍVNYCH KOMPETENCIÍ:

- vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými,
- počúva aktívne a s porozumením myšlienky a informácie z rôznych médií,
- vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory,
- komunikuje osvojené poznatky,
- prejavuje predčitateľskú gramotnosť.

CIEĽ V OBLASTI ROZVOJA KOGNITÍVNYCH KOMPETENCIÍ:

- porovnáva podobnosti a rozdiely predmetov,
- odôvodňuje svoje názory, vyslovuje jednoduché úsudky,

CIEĽ V OBLASTI ROZVOJA UČEBNÝCH KOMPETENCIÍ:

- prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového,
- využíva primerané pojmy, znaky a symboly,

- pozoruje, skúma
- objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami,
- aplikuje v situáciách získané poznatky a skúsenosti,
- kladie otázky a hľadá odpovede,
- učí sa spontánne (vlastnou zvedavosťou) aj zámerne (pod učiteľovým vedením),
- vyvíja vôľové úsilie v činnosti,
- sústreďí sa primerane dlhý čas na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť.

CIEĽ V OBLASTI ROZVOJA INFORMAČNÝCH KOMPETENCIÍ:

- prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií,
- využíva rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií (z detských kníh, časopisov a encyklopédií).

POMÔCKY:

Pomôcky potrebné k úvodnej motivácii: uvarený bylinkový čaj s výraznou arómou (napríklad lipa, materina dúška, kamilky alebo mäta), škatuľka vreckového čaju toho druhu a škatuľka sypaného čaju toho druhu čaju, ktorý používame pri motivácii

Pomôcky k demonštrácii: dva čajníky, sitko na čaj, šálky (jedna pre každé dieťa), med (prípadne kockový cukor kvôli prípadnej alergii detí na med), citrón

Pomôcky pre pracovné skupiny: ceruzky, pastelky, vodové farby (alebo fixky), encyklopédia rastlín (atlas liečivých bylín), lupa, biely baliaci papier, papierové vrecko pre každé dieťa, nožnice pre každé dieťa

POSTUP A ORGANIZÁCIA ČINNOSTI ŽIAKOV

STIMULUJÚCA SITUÁCIA SO ZÁMEROM IDENTIFIKOVAŤ VÝSKUMNÝ PROBLÉM

Učiteľ prinesie do triedy šálku uvareného bylinkového čaju. Ponúka deťom, aby ovoňali, ako krásne vonia a či by podľa vône vedeli uhádnuť o aký bylinkový čaj ide. Nie je cieľom, aby deti čaj rozpoznali, skôr ich upozorňuje na to, aby si uvedomili, že čaje majú rôzne vône a rôzne chute. Deti sa pokúšajú hádať, čím učiteľ zistí, aké rôzne čaje deti poznajú. Potom deťom ukáže, že jeho bylinkový čaj je pripravený z vrečka, ktoré si kúpil v obchode. Nazve bylinu a vysvetlí, pri akom ochorení pomáha. Ukáže bylinu na obrázku na škatuľke a povzbudí deti, aby skúšali ovoňať aj vrečká čaju a porovnávali vôňu s vôňou uvareného čaju. Potom deťom ukáže aj sypaný čaj toho istého druhu a vysype ho na papier. Vhodné je, ak má učiteľ pripravené aj sušené byliny v celku toho istého druhu. Všetky typy tej istej byliny vysype osobitne na papier a vysvetlí, že ide o tú istú bylinu a povie deťom ako sa volá. Potom sa detí opýta, či vedia, ako je možné tieto byliny získať. Diskutuje s deťmi o tom, že bylinné čaje je možné kúpiť napríklad v obchode s potravinami alebo v lekární. Potom sa detí pýta, ako sa dostanú do obchodov – postupne rozhovor vedie k tomu, aby si deti uvedomili, že bylinky, ktoré si kúpime zabalené v obchode sú najskôr rastlinami, ktoré nájdeme na lúkach, v lesoch. Tie zbierajú ľudia, ktorí ich poznajú, sušia ich a balia do vreciek a škatuliek, aby si ich mohli ľudia, ktorí sú chorí, kúpiť v obchode. Po diskusii učiteľ deťom vysvetlí, že ich cieľom skúmania bude zistiť, či aj na ich školskom dvore nerastú nejaké liečivé rastliny.

PRAKTICKÁ ORGANIZÁCIA A OBOZNÁMENIE DETÍ S CIEĽOM AKTIVITY

Aby bola deťom jasný cieľ ich nasledujúcej aktivity, učiteľ si vezme atlas rastlín, prípadne atlas liečivých rastlín a vysvetlí deťom, že pôjdu na školský dvor, kde sa každé dieťa pokúsi nájsť tri rastlinky, o ktorých si myslí, že by mohli byť liečivé a vloží ich do svojho papierového vrečka. Usmerní tiež deti v tom, aby sa snažili získať celú rastlinu (nie len jej kvet) a to tak, že ju odstrihnú nožičkami tesne pri zemi. Vysvetlí deťom, že potom sa vrátia do triedy a budú sa snažiť nájsť svoje rastliny v knihách a zistiť, či sú liečivé.

Po stručnej inštrukcii sa deti presunú na školský dvor a učiteľ ich ďalej usmerňuje v tom, aby vyhľadávali rastliny, aby ich správne odoberali a opatrne vkladali do vreciek. Tiež sa ich snaží usmerniť, aby si vybrali skôr rastliny, ktoré majú kvety, tie sa im budú ľahšie určovať podľa kníh. Usmerňuje deti v tom, aby hľadali na celom dvore. Na dvore usmerňuje pozorovanie detí tak, aby si všimli, že mnohé kvety majú veľmi nenápadné kvety (napríklad trávy).

Keď majú všetky deti jednu až tri rastliny vo vrecku (nie viac), vyzve deti, aby sa vrátili do triedy. V triede im učiteľ uloží do skupín na stoly biely baliaci papier, na ktorom bude rastliny dobre vidieť aj s detailmi.

USMERŇOVANIE DETÍ PRI ICH VLASTNEJ VÝSKUMNEJ AKTIVITE

Učiteľ znovu deťom pripomenie, že cieľom ich skúmania bude zistiť, či ich prinesené rastliny sú liečivé alebo nie. Keďže práca s encyklopédiami vyžaduje pomoc učiteľa, požiada niektoré skupiny o to, aby začali úlohou (1) z pracovného listu. Inštruuje ale celú skupinu, pričom priebežne vyruší niektoré skupiny a ukáže im ako sa pracuje s encyklopédiou. Učiteľ všetkým deťom vysvetlí, ako sa pracuje s úlohou (1). Cieľom je, aby si deti dobre všimli vyobrazenú rastlinu a aby sa pokúsili do zeleného kruhu dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako ostatné kvety na rastline. Podobne dokresľujú aj list rastliny. Najskôr učiteľ deťom pomáha, aby sa skutočne sústredili na detaily. Upozorňuje na farbu kvetov, ich tvar a podobne. V niektorých pracovných listoch je tvar chýbajúceho kvetu alebo listu naznačený, aby deti vedeli, čo sa od nich očakáva. V týchto úlohách môžu kvet len obkresliť a vymalovať. Ak už nemajú deti s dokresľovaním problém, tak sa učiteľ začne postupne deťom venovať s encyklopédiami a atlasmi. Vysvetlí deťom, ako hľadať kvet, ktorý našli. Vedie ich k tomu, aby sa v dvojici najskôr dohodli, ktorú rastlinu budú hľadať a potom ju budú spolu vyhľadávať v atlase liečivých rastlín. Keď rastlinu nájdú, učiteľ im povie, ako sa volá a úloh detí bude zapamätať si rastlinu a aj to, že je liečivá (keďže ju našli v atlase liečivých rastlín). Úloha by mala byť riešená tak, aby každé

dieťa malo určenú jednu rastlinu zo svojho vrecka. Ak nemá dieťa liečivú rastlinu, učiteľ dieťaťu povie, ako sa jeho rastlina volá a aj to, že síce nie je liečivá, ale je inak potrebná, napríklad je potravou pre mnohé živočíchy, ktoré sa živia trávou a senom (kravy, kone, ovce, zajace a pod.).

ZHODNOTENIE RIEŠENIA VÝSKUMNÉHO PROBLÉMU

Ak už pozornosť detí ustáva, učiteľ vyzve deti k zhodnoteniu cieľa skúmania. Znovu pripomenie, že ich cieľom bolo zistiť, či na školskom dvore rastú aj nejaké liečivé byliny. Vyzve deti, aby sa postavili na jednu stranu triedy tie deti, ktoré našli liečivú rastlinu a na druhú stranu tie, ktoré nenašli liečivú rastlinu. Každé dieťa povie, ako sa jeho rastlina volá. Ak dieťa zabudlo, učiteľ mu názov pripomenie. Nie je cieľom, aby si deti zapamätali veľké množstvo názvov rastlín, cieľom je, aby si uvedomili rôznorodosť rastlinných druhov a to, že niektoré sa od seba líšia len veľmi málo, iné viac. Na záver učiteľ zhodnotí cieľ skúmania a vysloví, koľko druhov liečivých rastlín na školskom dvore našli.

ORGANIZÁCIA ZÁVERU VZDELÁVACEJ AKTIVITY

Pre zopakovanie niektorých vybraných rastlinných druhov učiteľ vyzve deti, aby riešili úlohu (2) v pracovných listoch. Cieľom je, aby si dieťa vybralo z vrecka, ktorý si prinieslo z dvora jednu rastlinu a aby sa pokúsilo nakresliť jej časti tak, aby vystihlo niektoré dôležité detaily. Najskôr vezme jeden list z rastliny, obkreslí ho do horného rámčeka a dokreslí tak, aby sa čo najvernejšie podobal originálu. Potom do spodného rámčeka vytvorí jeden alebo viac odtlačkov tohto listu. List aj celú rastlinu prilepí lepiacou páskou na hárok papiera. Dieťa učiteľ vedie k tomu, aby si zapamätalo, ako sa volá jeho rastlina – učiteľ chodí medzi deťmi, kým kreslia a obtláčajú, pomáha im a vysvetľuje, ako sa volá rastlina, ktorú si dieťa vybralo. Ak učiteľ nevie, ako sa rastlina volá, môže použiť spolu s dieťaťom atlas rastlín a môžu sa pokúsiť názov nájsť podľa obrázku. Keď všetky deti dokončia túto úlohu, učiteľ ich vyzve, aby si označili svoje pracovné listy a odovzdali ich učiteľovi. Učiteľ výtvary rozloží na zem a nad ne rozloží originály rastlín (prichytené lepiacou páskou na hárkou papiera) a to tak, aby boli pomiešané. Vysvetlí deťom, že sa teraz pokúsia priradiť pôvodné rastliny k ich vytvoreným obrázkom. Vyzve postupne deti, aby si obrázky prezerali a snažili sa nájsť originály a obrázky, ktoré k sebe patria. Ak dieťa takúto dvojicu obrázkov nájde, prinesie ju učiteľovi. Hru ukončíme, ak sú už deti unavené alebo boli vytvorené všetky dvojice. Každé dieťa si potom vezme svoju rastlinu a povie, ako sa volá a pokúsi sa opísať ako vyzerá celá rastlina. Učiteľ deťom pomáha pomocnými otázkami typu: Akej farby má kvety? Má veľa alebo málo kvetov? Aké má listy? Sú okrúhle? Sú chlpaté? Sú podlhovasté? a pod.

Na záver sa učiteľ vráti k svojmu čaju a vysvetlí deťom, že sa naučia, ako sa pripravuje čaj. Najskôr učiteľ deti vyzve, aby sa pokúsili oni povedať, čo si myslia, ako sa varí čaj. Po diskusii učiteľ vyberie z košíka čerstvú liečivú bylinu, ktorú natrhal na školskom dvore (ak nie je k dispozícii na školskom dvore, tak deťom vysvetlí, kde ju získal). Požiada niektoré dieťa, aby byliny umyl pod tečúcou vodou. Potom nastrihá menšie kúsky byliny do šálky a zaleje ju horúcou vodou z čajníka. Vhodné je, ak je šálka priehľadná (pohár), aby deti postupne videli, ako sa voda zafarbuje (učiteľ postaví za pohár biely papier). Učiteľ šálku prikryje a vysvetlí deťom, že čaj musí postáť, aby sa do vody dostalo veľa liečivých látok. Medzitým vedie deti k tomu, aby urobili poriadok na stoloch. Učiteľ vyzbiera všetky zvyšky rastlín do vrecka a povie deťom, že rastliny pôjde vrátiť späť do prírody, lebo tam sa znovu rozložia na látky, ktoré iné rastliny alebo živočíchy ešte využijú. Deti si ponechajú na stoloch len pracovné listy a pastelky.

Učiteľ potom ukáže deťom ako sa čaj zleje cez sitko. Na biely tanier položí vylúhované byliny a vedľa nich uloží aj čerstvé, aby deti videli rozdiel medzi nimi. Povzbudí ich k tomu, aby povedali, aký rozdiel je medzi nimi a navádza ich na to, aby si uvedomili, že z čerstvých rastlín sa do čaju dostáva veľa rôznych látok, ktoré čaj zafarbujú. Potom učiteľ ochutí čaj medom a citrónom, deti sledujú, ako čaj po pridaní citróna mení farbu.

Na záver učiteľ vyzve deti, aby riešili úlohu (3) z pracovného listu. Úlohou detí je nakresliť, ako sa varí čaj, resp. čo na prípravu čaju potrebujeme. Medzitým uvarí učiteľ dva druhy voňavých čajov a pripraví ich na stôl pre deti do dvoch čajníkov. Učiteľ postupne nalieva každému dieťaťu čaj do šálky (tak aby deti nevideli, z ktorého čajníka čaj nalieva) a úlohou každého dieťaťa je určiť, ktorý čaj má vo svojej šálke porovnaním vône v šálke a vône v čajníku. Na čajníkoch sú umiestnené štítky s obrázkom rastliny a učiteľ usmerňuje deti v zapamätaní si dvoch druhov bylín, z ktorých pili čaj.

PRACOVNÉ LISTY

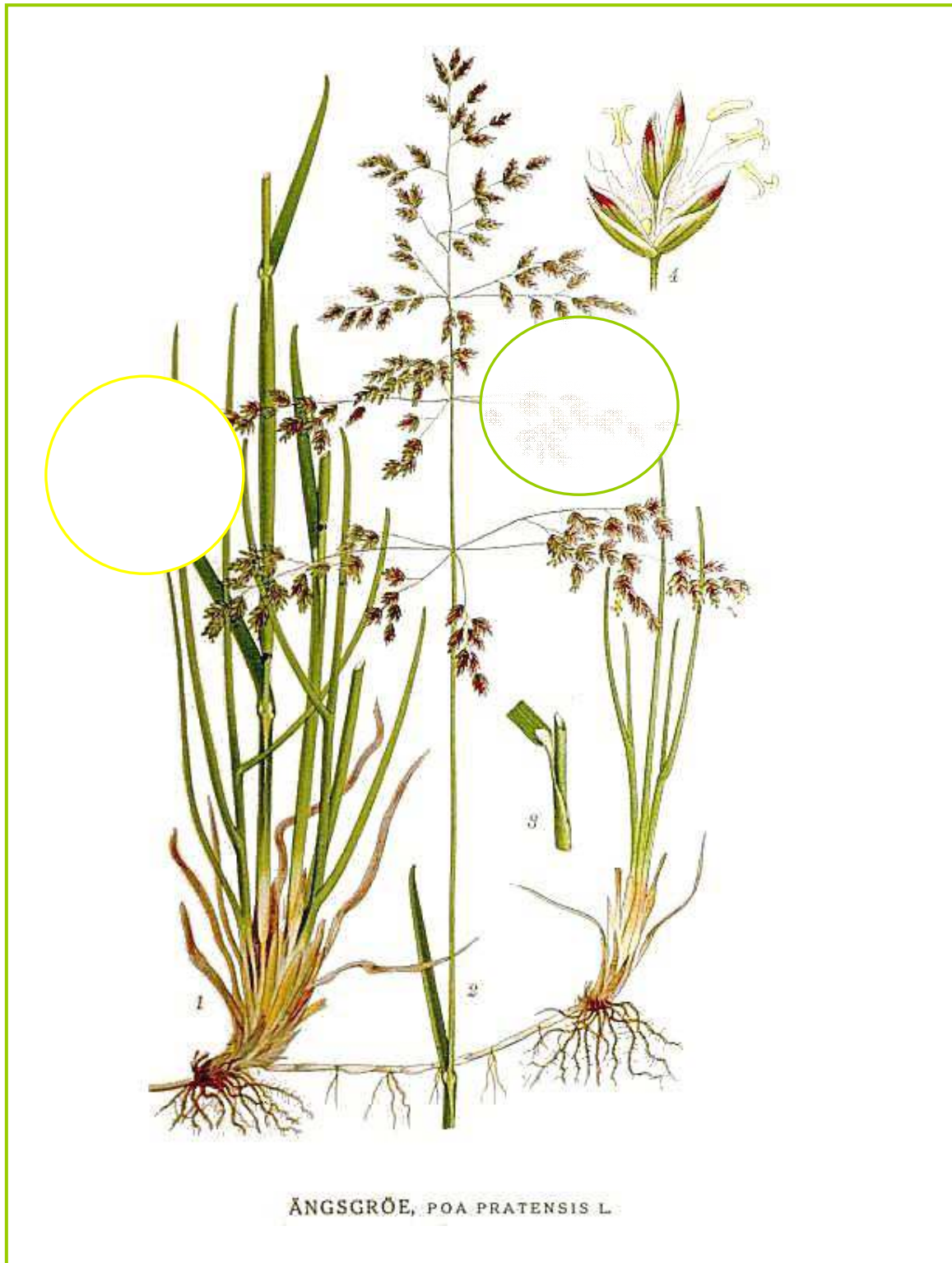
Úloha (1.1) – Prezri si dôkladne *Rebríček obyčajný* (Myší chvostík) na obrázku a aj ten, ktorý si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvety tak, aby boli rovnaké ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

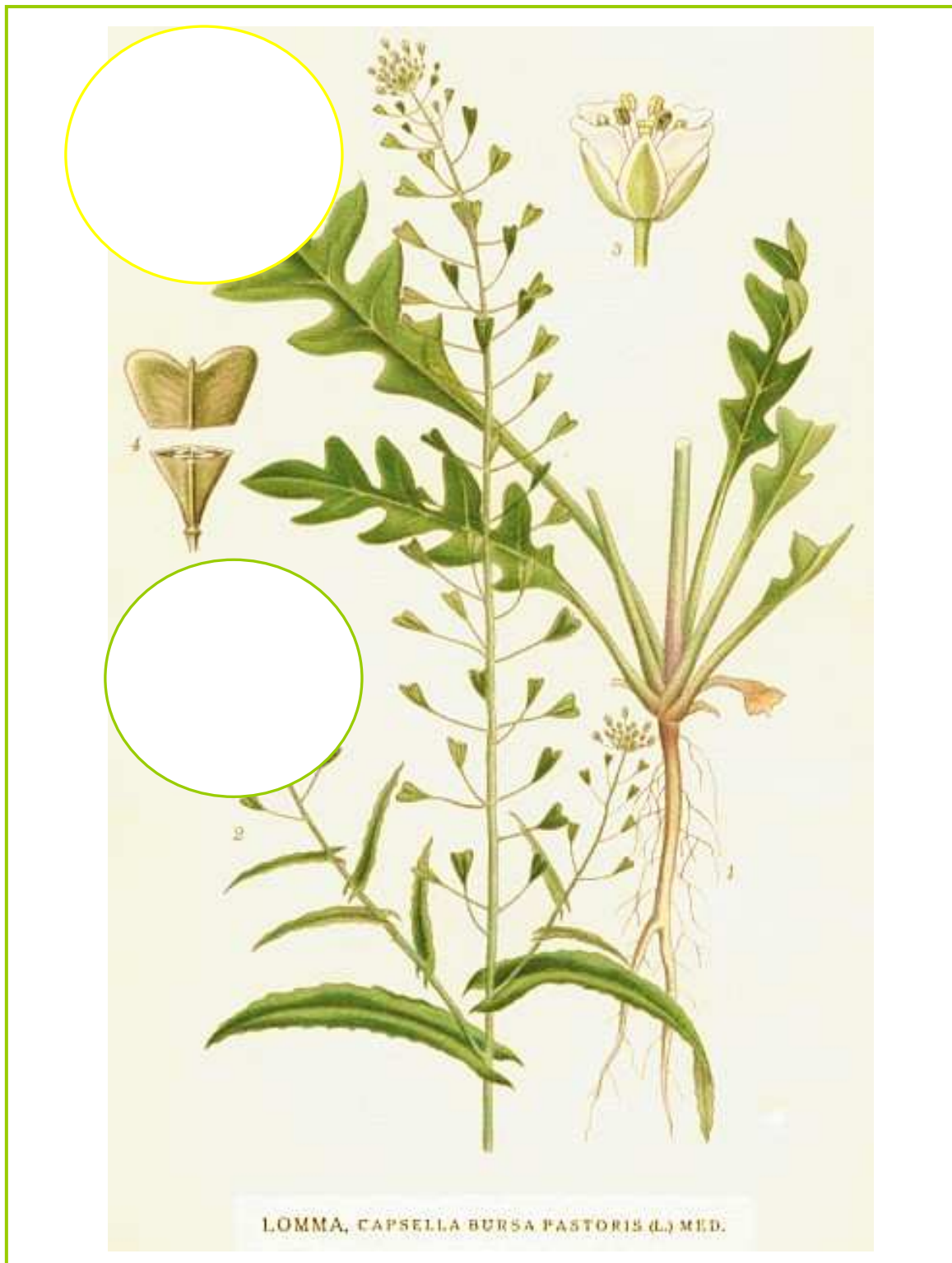
Úloha (1.2) – Prezri si dôkladne *Hluchavku* na obrázku a aj tú, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvety tak, aby boli rovnaké ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (1.3) – Prezri si dôkladne trávu *Lipnicu lúčnu* na obrázku a aj tú, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvety tak, aby boli rovnaké ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (1.4) – Prezri si dôkladne *Pastiersku kapsičku* na obrázku a aj tú, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvety tak, aby boli rovnaké ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (1.5) – Prezri si dôkladne *Rumanček pravý* na obrázku a aj ten, ktorý si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

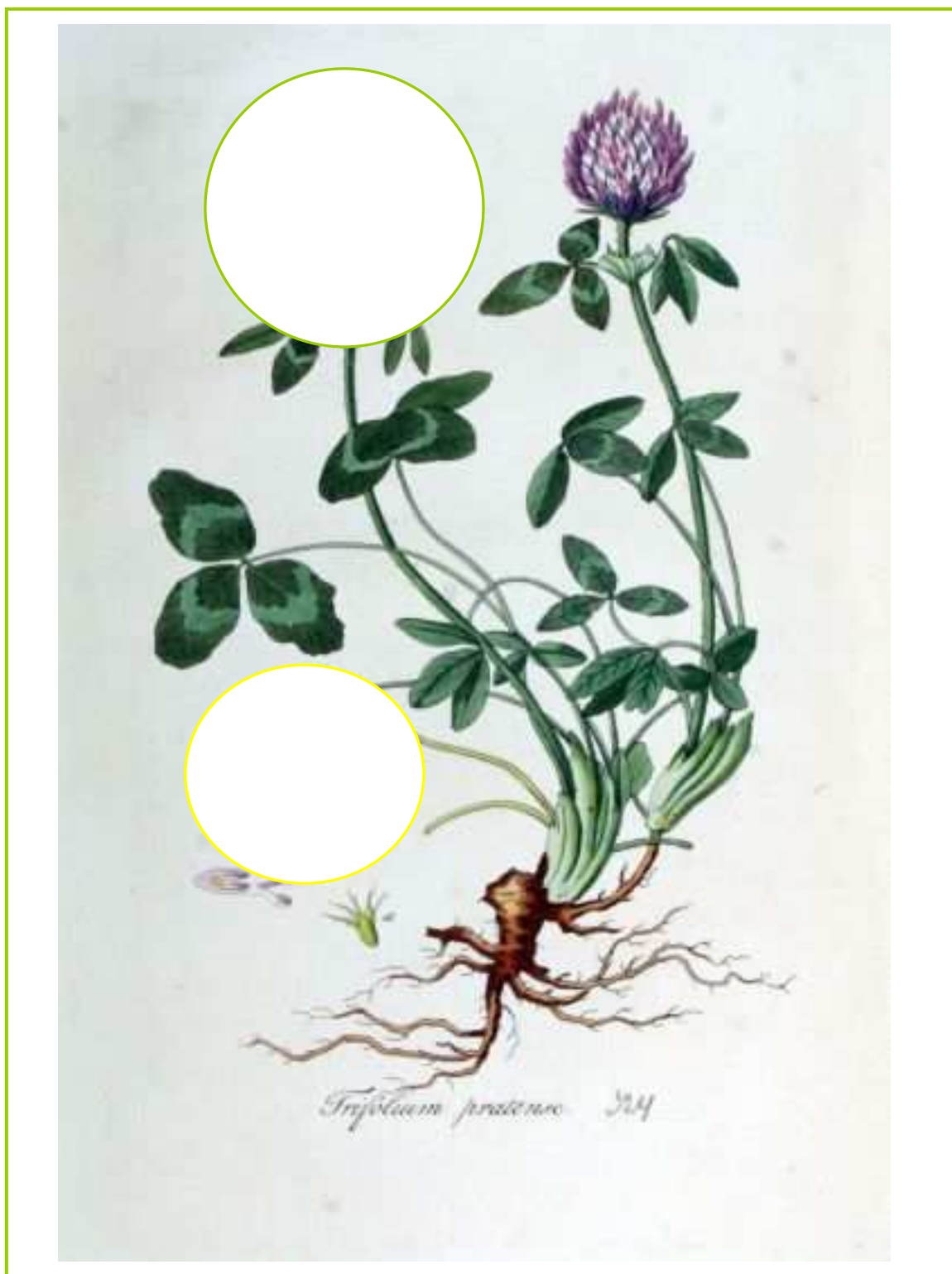
Úloha (1.6) – Prezri si dôkladne *Vlčí mak* na obrázku a aj ten, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (1.7) – Prezri si dôkladne *Pupenec roľný* na obrázku a aj ten, ktorý si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (1.8) – Prezri si dôkladne *Ďatelinu lúčnu* na obrázku a aj tú, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

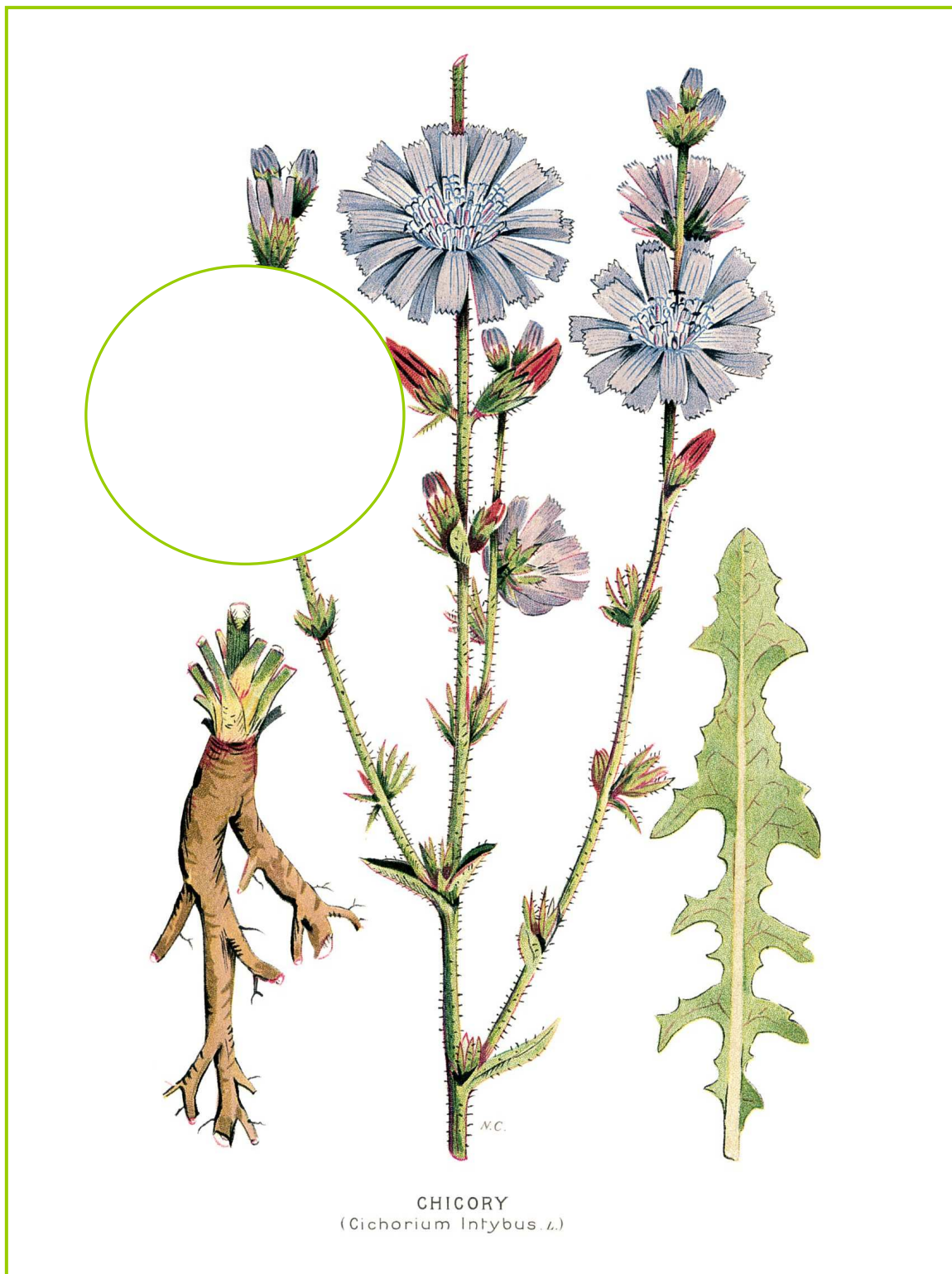

Úloha (1.9) – Prezri si dôkladne *Vratič obyčajný* na obrázku a aj ten, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

COMMON TANSY
Tanacetum vulgare L.
ASTER FAMILY

Úloha (1.10) – Prezri si dôkladne *Čakanku obyčajnú* na obrázku a aj tú, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline.

Úloha (1.11) – Prezri si dôkladne *Lopúch väčší* na obrázku a aj ten, ktorý si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (1.12) – Prezri si dôkladne *Skorocel kopijovitý* na obrázku a aj ten, ktorý si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

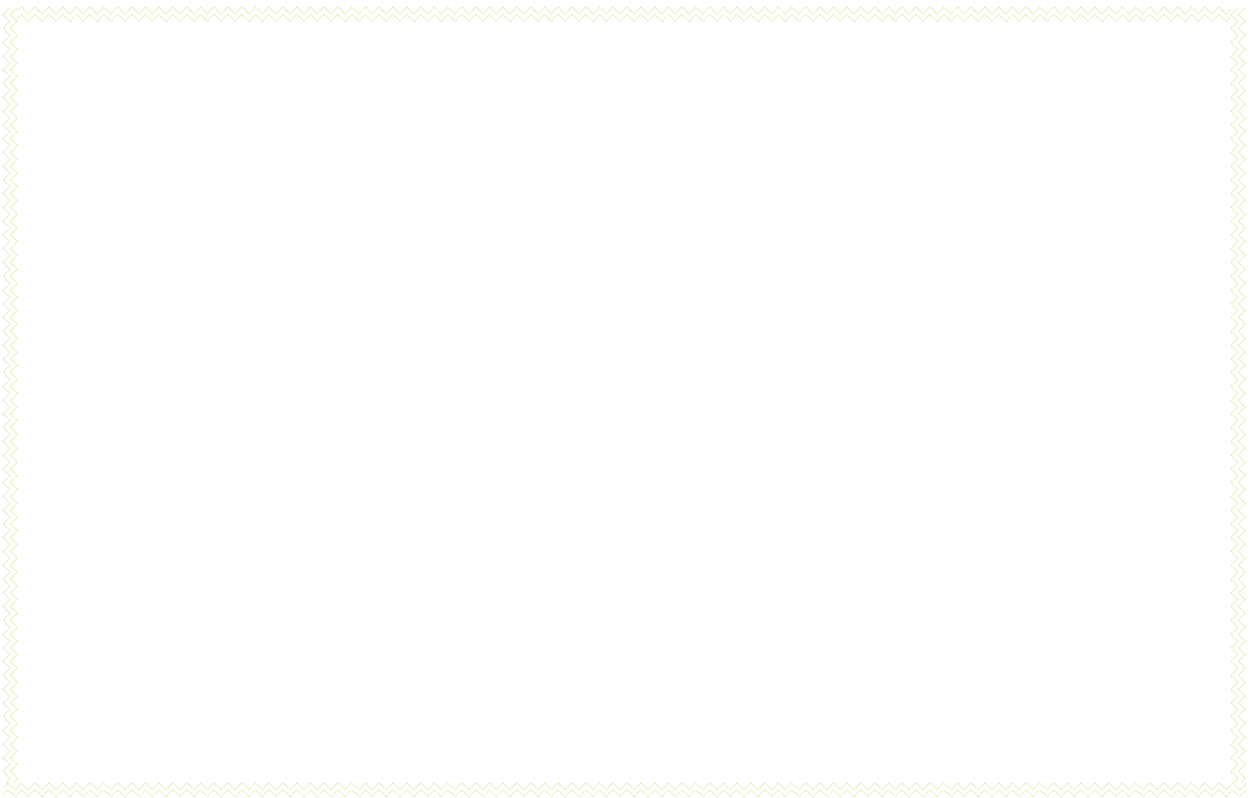
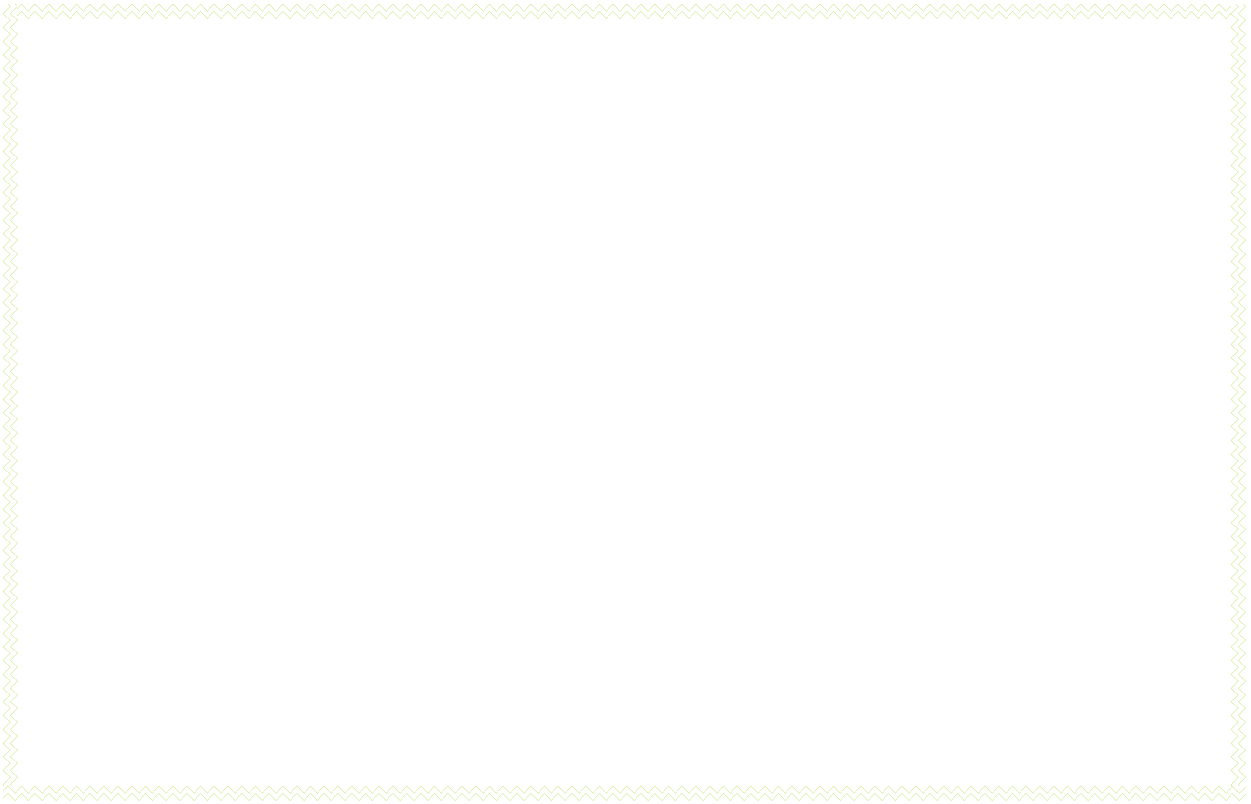
NARROWLEAF PLANTAIN
Plantago lanceolata L.
PLANTAIN FAMILY

Úloha (1.13) – Prezri si dôkladne *Ďatelinu plazivú* na obrázku a aj tú, ktorú si podľa obrázka našiel. Pokús sa do zeleného krúžku dokresliť kvet tak, aby bol rovnaký ako na celej rastline. Do žltého krúžku potom dokresli časť listu a to tak, aby bol rovnaký ako ostatné listy na rastline.

Úloha (2) Vyber si nejakú rastlinu, ktorá sa ti páči a ktorú si našiel na školskom dvore. Najskôr sa pokús do prvého rámčeka obkresliť jej list a potom ho dokresli tak, aby vyzeral čo najviac ako ten, ktorý držíš v ruke. Do druhého rámčeka vytvor z listu odtlačok (i viac, ak sa ti vmestí) pomocou vodových farieb alebo fixiek. Nauč sa názov rastliny.

Úloha (3) – Nakresli, čo všetko potrebuješ na prípravu teplého bylinkového čaju. Predstav si postup a pokús sa všetky veci nakresliť.

